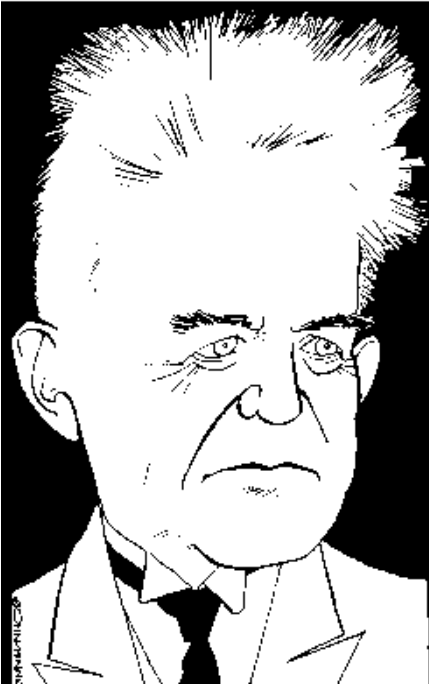

EFTER JOBBET

Onsdag 16 januari kl 18.00

2007/2008

känslolägen parallellt. Exempel på sådana musikaliska "dubbelexponeringar" möter man t ex i femte symfonins första sats. Harmoniskt strävar Nielsen bort från sensorantikens intresse för kromatik och föredrar ett tonalt enkelt tonspråk, förankrat i dur- och mollskalorna och gärna också de modala så kallade kyrkotonarterna. Men musiken är nästan alltid på väg någonstans och härigenom uppstår en tvetydighet som gör att man inte alltid kan lista ut vilken tonart man befinner sig i. I Nielsens musik

är också alltid den rytmiska kraften central. Som lyssnare fångas man och dras med av den från första till sista takten. Men precis som i harmoniken finns här samma tvetydighet - det som verkar enkelt i ena ögonblicket förvandlas i det nästa till något oförutsägbart. Det är kanske just dessa tvetydiga element i Nielsens musik som gör att hans musik fortfarande känns så aktuell? Detta är också ett fenomen som man, utan att tala om direkt Nielsen-påverkan, känner igen hos senare stora 1900-talssymfoniker som Dmitrij Sjostakovitj, som excellerar i det mångtydiga, och Allan Pettersson. Även om Nielsen var en förespråkare för det man kallade "absolut musik" är det inte långsökt att, som många i den samtida publiken upplevde det, höra femte symfonin, med dess marschrytmer och dramatiska, turbulenta innehåll, som en musikalisk reaktion på det nyligen avslutade världskrigets fasor. Symfonin från 1921-1922 består av två stora satser som intimt är länkade till varandra med gemensamt material. Redan i första satsens öppning, med oscillerande stråkar, vandrande melodiska linjer - som först presenteras av de båda fagotterna - och slagverkets rytmer, så finner man urcellerna till alla beståndsdelar i hela symfonin. En lång symfonisk båge spänns, där konflikten mellan dessa idéer tornas upp i första satsen för att i andra satsen uppgå i en syntes och lösas i verkets Ess-dur avslutning.

© Staffan Storm

MALMÖ SYMFONIORKESTER

OKKO KAMU dirigent

Lennar Stenkvist introduktion

Marika Fältskog konsertmästare

CLAUDE DEBUSSY (1862-1918)

En fauns eftermiddag

(Prélude à l'après-midi d'un faune) (10 min)

CARL NIELSEN (1865-1931)

Symfoni nr 5, op 50 (37 min)

Tempo giusto - Adagio non troppo

Allegro - Andante un poco tranquillo - Allegro

OKKO KAMU dirigent

Karriären som dirigent har tagit Okko Kamu överallt i världen sedan han som 23-åring vann Herbert von Karajan-tävlingen 1969. Som en del av priset fick han göra en skivinspelning med Berlinfilharmonikerna för Deutsche Grammophon. Hans bana till musiker startade dock som 2-åring, då han påbörjade sina violinstudier. När han var 6 år! kom han in vid Sibelius-Akademien. Pappa var kontrabasist i Helsingforsfilharmonin, mamma var sångerska, både storebror och lillasyster spelade flitigt. Kamarmusicerandet hade en central roll i familjen och det har också lagt grunden till Okkos musikerskap. Han grundade Suonenkvartetten 1965, som på sin tid var den enda turnerande finska kvartetten. Kamu valdes till förste konsertmästare vid Finlands Nationaloperas orkester som 20-åring, men han bestämde sig snart för att bli dirigent. Han har sedan varit chefsdirigent för Finska Radions Symfoniorkester, Helsingforsfilharmonikerna, Finlands Nationaloperas orkester, Holländska Radions orkester, Oslofilharmonikerna och Helsingborgs Symfoniorkester. Som gästande dirigent har han arbetat med de flesta orkestrarna världen över. Trots att han aldrig böjt sig för skivindustrins speciella krav har Kamu hunnit med runt 100 inspelningar för olika skivbolag.

Numera är Okko Kamu sparsam med sina framträdanden. Han har behållit vissa åtaganden, bl a förste gästdirigent för Singapore Symfoniorkester. Kamu brukar också uruppföra vännen och landsmannen Aulis Sallinenens operor. Dessutom fortsätter han samarbetet med de orkestrar, där han tycker "kemin bär särskild frukt".

CLAUDE DEBUSSY En fauns eftermiddag

Ända sedan sin ungdom var Debussy mycket intresserad av sin samtids moderna konst och litteratur. Redan på 1880-talet besökte han den berömda litterära salong symbolistpoeten Stéphane Mallarmé höll i sitt hem på tisdagskvällarna. Här kom den unge Debussy i kontakt med de nya strömningarna och fick kontakt med likasinnade. År 1922 skrev Erik Satie, som ofta umgåtts med Debussy på 1890-talet, att det var han som gett Debussy idén att hämta inspiration från det moderna franska måleriet ... "Jag fick honom att förstå att vi [fransmännen] borde ha vår egen musik - utan 'Sauerkraut' [tyska influenser] om möjligt. Varför inte använda de medel som introducerats av Claude Monet, Cézanne, Toulouse-Lautrec med flera? Varför inte överföra dessa medel till musiken?"... Sanningshalten i att det var Satie som på detta avgörande sätt påverkade Debussy är tveksam, men citatet fångar ändå säkert något av tidens diskussioner och klart är att Debussy vid denna tid tog starka intryck av de nya tendenserna inom den nya franska konsten och poesin. I konsten tog han intryck av de nya sätten att behandla ljus och färger, även om han kom att inta en skeptisk hållning när det gällde begreppet impressionism i förhållande till sin musik, och hos de symbolistiska poeterna fann han nya likheter mellan text och musik, hur dessa författare skapade en diktning som mer var en ordmusik, byggd på stämningar och associationer, än konkret berättande.

Det var någon gång runt 1891 som Mallarmé föreslog att Debussy skulle göra musik till hans dikt En fauns eftermiddag. Debussy kände väl till diktverket sedan tidigare

och började 1892 arbeta på ett orkesterverk med detta som utgångspunkt. Redan året efter annonserades, vid en konsert i Bryssel, uruppförandet av ett flersatsigt verk med titeln Prélude, interludes et paraphrase finale pour l'après-midi d'un faune, men stycket blev aldrig färdigt i denna version. Först i december 1894 uruppfördes den färdiga kompositionen vid en konsert i Paris. Denna gång var verket ensatsigt, betecknat som ett förspel (prélude) till dikten. Mallarmés dikt genomlysas av medelhavsljus och utspelas mot en fond av ett antikt grekiskt landskap. Här möter vi i en faun skogens skugga. Han är nyss väckt ur sin middagsslummer och han försöker i denna sin monolog återskapa minnet av mötet med ett par nymfer som flytt från hans intensiva uppvaktning och omfamningsförsök. Han vet inte om det verkligen hänt eller om allt bara varit en dröm:

*"Er nymfer vill jag evigt hålla kvar.
Det skimrar av rosigt hull som dansar lätt i
luft som flimrar i sömnens dunkel.
Var det då i drömmen bara, jag älskade?"*

Eftermiddagshettan tilltar och faunen villar allt mer bort sig i sina tankar - kanske vore det bäst att somna igen?

*"...det är dags att sova blott och glömma
all hädisk åtrå, låta solens hetta strömma
in i min mun, den sol som skänker druvan
must!
Farväl, ni två; jag följer er till drömmens
kust."*

© Staffan Storm

CARL NIELSEN Symfoni nr 5

Carl Nielsen föddes i den lilla byn Sortelung utanför Odense. Han var den sjunde i en barnaskara om tolv och familjen var mycket fattig. Han intresserade sig tidigt för musik och detta gav honom möjlighet att klättra socialt, först som militärmusiker och sedan, via studier på konservatoriet i Köpenhamn, som violinist i Det Kongelige Kapel. Decennierna runt sekelskiftet tillkom hans första betydande kompositioner både i det större formatet, som de båda första symfonierna och operan Saul och David, och i det mindre, som till exempel en mängd sånger av vilka några blev så populära och spridda att de nästan betraktades som folkvisor. Dessa framgångar gjorde att Nielsen kunde lämna sin violinisttjänst. Istället startade han en karriär som dirigent och som sådan inbjöds han ofta till Göteborgs symfoniorkester av sin vän och kollega Wilhelm Stenhammar, som var orkesterns chefsdirigent vid denna tid. Detta bidrog mycket till att skapa den starka Nielsen-tradition som finns i Sverige.

Nielsens symfonier har sina rötter i 1800-talets symfoniska tradition, men redan i första symfonin märker man hur formen börjar bändas och böjas för att passa hans eget temperament och uttrycksvilja. Karakteristiskt är den rikedom och stora spännvidd av känslouttryck han ger musikalisk gestalt, allt från det lugna och idylliska till det vilt upprörda. Man kan också möta exempel på hur han spelar ut två

